

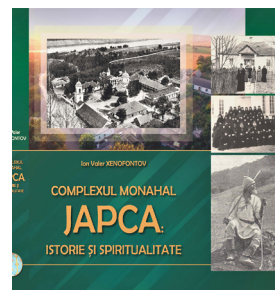
perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial, când după integrarea în 1944 a Moldovei în imperiul Uniunii Sovietice, artiștii plastici basarabeni au fost supuși proceselor anevoioase de renunțare la tradițiile avangardiste și de însușire a principiilor realismului socialist.

În primul capitol al monografiei Tudor Stăvilă elucidează activitatea unui șir de artiști plastici, care au avut o importanță definitorie în dezvoltarea artelor plastice basarabene din prima jumătate a secolului al XX-lea. Printre aceștia se enumeră: Vladimir Ocușco, Pavel Piscariov, Vasile Blinov, Alexandru Climașevschi, Grigore Fiurer, Șneer Cogan, Mihail Berezovschi, Alexandru Plămădeală, Vladimir Doncev, Victor Ivanov, Rostislav Ocușco, Serghei Ciocolov, Boris Nesvedov ș.a. Tot aici, autorul monografiei prezintă un material detaliat, complinit cu date istoriografice inedite, cu referire la viața și creația artistică a Eugeniei Maleșevschi. Cel de-al doilea capitol este dedicat, în mare parte, artistului plastic August Baillayre – personalitate notorie a artelor plastice basarabene și românești, profesor și diriguitor al Școlii de Arte Frumoase din Chișinău, unul dintre fondatorii Societății de Arte Frumoase din Basarabia (1921), custode și director (1940) al Pinacotecii Municipale. În același capitol găsim și un vast material pe marginea creației artistice a unuia dintre cei mai talentați elevi ai lui August Baillayre, scenograful Theodor Kiriacoff. Capitolul trei al lucrării este dedicat plasticienilor basarabeni refugiați la București și elucidează activitatea plastică a acestora, desfășurată în perioada anilor 1930–1960. Printre cele mai remarcabile nume, în acest sens, se reliefează: Anatol Vulpe, Tania Baillayre, Gheorghe Ceglokoff, Natalia Brăgalia, Mihail Gavrilov, Eugenia Iftodi, Gheorghe Ivancenco, Anatol Cudinoff, Victor Rusu-Ciobanu, Natalia Danilenco ș.a. Un interes aparte prezintă corespondența și notele reflexive (inclusiv cele personale ale autorului), etalate în ultimul capitol al monografiei. Acestea ne permit să înțelegăm imaginea și atmosfera cultural-artistică a timpului, caracterele și aspirațiile artiștilor plastici consemnați.

Artele frumoase din Basarabia în secolul al XX-lea (Vol. II, 2020) reprezintă o cercetare științifică valoroasă, bine documentată istoriografic, completată cu numeroase imagini fotografice de arhivă și reproduceri ale lucrărilor de artă. Aceasta va servi, cu siguranță, un suport informațional și ilustrativ fundamental atât pentru specialiștii în domeniu, cât și pentru publicul larg, cointerestat în cunoașterea valorilor artistice și a numelor notorii care au stat la temelia artelor plastice naționale.

Elena MUSTEAȚĂ

În ultimele trei decenii asistăm la un amplu proces de restaurare a vechilor vetre monahale din spațiul prutonistean. Zeci de edificii sacre au fost scoase din ruine, alături de ele s-au ridicat altele noi, ceea ce reprezintă o vie mărturie a unui fenomen de renaștere spirituală. Chiar dacă trăiesc într-o țară relativ modestă sub aspect economic, oamenii acestui pământ au dat dovadă de o bogăție a sufletului și au depus eforturi considerabile ca cel puțin câteva dintre complexele monastice să revină la splendoarea de altădată.

Ți se umple inima de bucurie când treci pragul mănăstirilor Căpriansa, Curchi, Suruceni, Hâncu și pe la altele din centrul republicii, care au devenit o adevărată carte de vizită a țării. Însă prea puțini își amintesc de Mănăstirea Rezistenței, cea de la Japca, unica care nu a fost închisă în perioada regimului sovietic. Fiind amplasată cumva într-o parte, la nordul-estul țării, pe malul Nistrului, este ocolită de valurile de pelerini. Mănăstirea Japca este un așezământ cu mai multe nevoitoare, care duc un mod de viață mai auster și sunt mai izolate de restul lumii. Vremurile vitrege le-au călit probabil și le găsim mai timide, mai retrase și mai puțin deschise în comunicare.

În ultimii ani însă, odată cu venirea în fruntea obștii monahale a unei starețe mai tinere și mai pline de vlagă duhovnicească – egumena Parascheva (Gușan) –, în viața mănăstirii s-au produs schimbări esențiale, inițiindu-se un amplu proces de renovare a bisericilor și blocurilor de chilii. Și dacă până nu demult mănăstirea era prea puțin cunoscută și rar vizitată de către credincioșii din alte zone, astăzi aceasta (re) devine un însemnat focar de cultură și spiritualitate al țării.

Mai mulți cercetători au încercat să recupereze trecutul glorios al acestui sfânt așezământ, dar fără a avea acces la multe date ce se păstrează în biblioteca mănăstirii și în amintirile nevoitoarelor de aici, studiul lor era incomplet. Dar, risipindu-se zidurile fricii și ale neîncrederii din partea nevoitoarelor, s-a reușit editarea unei impunătoare monografii semnate acum cinci ani de către cercetătorul Ion Valer Xenofontov. Acum suntem la cea de-a doua apariție a cărții, care prezintă file din istoria și frământările nevoitoarelor de la Japca. Este o ediție revizuită și completată, în care autorul descrie principalele centre monahale, axându-se pe diverse episoade din istoria seculară a Mănăstirii Japca. Autorul scoate la lumină mai multe personalități legate de această vatră monahicească, încercând să reconstituie pomelnicul mănăstiresc și vrednicii ctitori care au zidit și întreținut acest așezământ rupt de ochii lumii și în care n-a încetat rugăciunea.

Spre regret, cu excepția mănăstirii Căpriansa și Hâncu, vechile așezăminte monahale de la noi au fost subiectul a prea puține studii realizate cu profesionalism și abnegație. Iată de ce salutăm efortul istoricului I. V. Xenofontov, căruia îi mulțumim pentru roadele muncii și îl încurajăm să scoată la lumină și alte importante file de istorie a Bisericii, în special a sfintelor așezăminte, îmbibate de trăiri și nevoințe pe care trebuie să le cunoască contemporanii noștri, dar, mai ales, urmașii lor.

Preot Octavian MOȘIN